

Nr 165

Av herr Christenson i Malmö m. fl., om vidgad rätt till skattefrihet för resekostnads- och traktamentsersättning.

Enligt punkt 4 i anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen utgör resekostnads- och traktamentsersättning, som utgår till statstjänsteman, icke skattepliktig inkomst. Om vederbörande kan spara in något av ersättningen, skall sådant överskott således icke beskattas, men å andra sidan får avdrag icke göras för underskott, som kan uppkomma därigenom att ersättningen icke förslår till täckande av därmed avsedda kostnader.

Till skillnad mot statligt traktamente gäller beträffande traktamente i *kommunal* eller *enskild* tjänst, att det skall redovisas som inkomst, medan omkostnaderna får avdras som utgift för tjänstens fullgörande. Som en särskild anvisning för taxeringsmyndigheterna har utsagts, att avdrag med samma belopp som den anvisade ersättningen i regel torde böra medges i de fall, då ersättningen ej överstiger vad som av staten i motsvarande fall anvisats.

Spörsmålet om ändrade grunder för beskattning av ersättning, som anvisas av annan än staten, har under de senare åren gång efter annan varit föremål för riksdagens behandling.

I en vid 1952 års riksdag väckt motion, II: 5, hemställdes, att resekostnads- och traktamentsersättning, som anvisats av annan än staten, måtte i likhet med vad som gäller om statliga ersättningar förklaras icke skola utgöra skattepliktig inkomst. Motionen avstyrktes av bevillningsutskottet, som sade sig förutsätta, att riksskattenämnden skulle vidtaga åtgärder för att främja likformighet vid tillämpningen av på området gällande bestämmelser.

I motion II: 67 vid 1955 års riksdag hemställdes om liknande lagändring.

Vid samma års riksdag framfördes samma spörsmål i en annan motion, II: 494, föranledd av Kungl. Maj:ts proposition nr 59 med förslag till vissa ändringar i beskattningsreglerna, ägnade att leda till ett förenklat deklara-tions- och taxeringsförfarande. I motionen yrkades skattefrihet för resekostnads- och traktamentsersättning, som anvisas i kommunal tjänst eller sådant statligt eller kommunalt företag, däri staten eller kommun äger bestämmanderätt. Motionären förmenade, att ett bifall till motionen skulle även ha det goda med sig, att den utgjorde ett bidrag till den förenkling i olika avseenden, som föreslogs i propositionen.

Båda motionerna röntes samma öde. Motionen II: 494 avfärdades av bevillningsutskottet — vars utlåtande godkändes av riksdagen — med hänvisning

till utskottets betänkande i anledning av den tidigare behandlade motionen II: 67.

Utskottet anförde som skäl för sitt avstyrkande bl. a., att traktamenten i kommunal och enskild tjänst utginge efter så varierande grunder, att någon inskränkning i beskattningsmyndigheternas granskning och prövning inte kunde komma i fråga, detta så mycket mindre som några av statsmakterna fastställda normer för sådana traktamenten icke funnes. Dessutom sade sig utskottet befara, att ett upphävande av taxeringsmyndigheternas möjlighet att granska det berättigade i avdrag för kostnader, som täckes av traktamenten, lätt kunde leda till ökade krav från de anställdas sida på traktamenten i stället för avlöning.

Man får vid läsningen av utskottsutlåtandet det intrycket, att utskottet finner de nuvarande bestämmelserna om skatteplikt för traktamentsersättningar vara väl ägnade att skapa rättvisa och likformighet samt att de missförhållanden, som påtalats i motionerna, i själva verket bottnar i att bestämmelserna icke iakttagits av en del beskattningsnämnder.

Bevillningsutskottet erinrar om stadgandet i punkt 4 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen — däri sägs, att avdrag med samma belopp som den anvisade ersättningen i regel torde böra medgivas i de fall, då ersättningen ej överstiger vad som av staten i motsvarande fall anvisas — och understryker, att taxeringsmyndigheterna vid sin prövning har att iakttaga denna bestämmelse. Det har emellertid redan kunnat konstateras, att detta uttalande av bevillningsutskottet, som utskottet självt synes tillmäta så stor betydelse, icke vunnit beaktande från taxeringsmyndigheternas sida.

Utskottet, som avslutningsvis erinrar om att utskottet under hand erfarit att riksskattenämnden övervägde att framlägga anvisningar till ledning för taxeringsarbetet på förevarande område, uttalar i anslutning härtill, att utskottet finner det angeläget, att riksskattenämnden samtidigt söker åstadkomma bättre förutsättningar för tillämpning av ovannämnda stadgande i anvisningarna.

Huruvida detta önskemål utlöst något initiativ från riksskattenämndens sida är inte bekant men saknar också i detta sammanhang betydelse, enär frågan därigenom icke löses.

Missnöjet med taxeringsnämndernas behandling av traktamentskostnader, som ofta tar sig uttryck i klander av dem för bristande förståelse, bottnar innerst i en under årens lopp vunnen insikt om att de nuvarande bestämmelserna utgör ett direkt hinder för en rättvis och likformig beskattning och att de resulterar vid tillämpningen i att traktamentstagare i kommunal och enskild tjänst försattes i en strykklass, av vilken man kräver en betungande uppgifts- och bevisskyldighet, som icke ifrågakommer för statliga traktamentstagare, vartill kommer som ett särskilt irritationsmoment det extra tillägg, som vanligen göres för inbesparade levnadskostnader för traktamen-

ten, som inte varit större än som i motsvarande fall skulle ha anvisats en statslänsteman.

Man kan tycka, att det bör vara taxeringsmyndigheterna ovidkommande hur sådana skattskyldiga disponerar över den ersättning, som erhålles för bestridande av här avsedda utgifter, men så är icke fallet, utan här framträder en markant skillnad i behandlingen av ersättning till dessa skattskyldiga och en statlig befattningshavare, något som ju inte beror på någon partiskhet utan på det enkla faktum att beskattningsreglerna ger stöd för en sådan olikformig behandling.

Ett ofrånkomligt sakförhållande är, att sedan åratals råder ett mycket starkt missnöje med de nuvarande bestämmelserna och över att intet åtgöres för att skapa ett bättre sakernas tillstånd på detta beskattningsområde. Denna icke sällan hårda kritik kommer gång efter annan till uttryck i insändare i olika fackorgan. En ombudsman för en stor tjänstemannasammanslutning säger: Det förefaller emellertid som om man talade för döva öron, och bevillningsutskottet slår sig till ro med att »utskottet har sig bekant, att riksskattenämnden har sin uppmärksamhet riktad på» . . .

Bevillningsutskottet har som ett väsentligt skäl mot den föreslagna lagändringen åberopat, att det inte finns någon garanti för att de traktamenten, som utbetalas av andra arbetsgivare än staten, blir så avpassade, att de motsvarar de kostnader, som de är avsedda att täcka, samt att skattefrihet för sådana traktamenten lätt kan leda till krav från de anställdas sida på traktamenten i stället för avlöning.

Detta antagande, att kommuner eller enskilda arbetsgivare skulle utge sådana traktamenten, att någon del därav skulle vara att anse som en förtäckt löneförmån, är icke befogat i fråga om det stora flertalet arbetsgivare. Vi tillåter oss att på denna punkt citera en passus i en insändare under förra året till TCO-tidningen, författad av ombudsmannen hos Svenska industritjänstemannaförbundet jur. kand. Lennart Geijer, som säger: »I praktiken förhåller det sig så, att dagtraktamentena i nittionio fall av hundra är fastställda så, att de endast täcker merkostnaderna för vistelsen utanför bostadsorten. — Industrieföretagen har sannerligen inte visat sig intresserade av en uppstrisning av dagtraktamentena till sina tjänstemän för att därigenom ge dem skattefria inkomster. Riksskattenämnden skulle ganska lätt kunna konstatera, att industrieföretagens bestämmelser om dagtraktamenten ligger i nivå med de statliga.»

Detta uttalande, som endast tar sikte på traktamenten inom industrien, kan med samma rätt appliceras på traktamenten till kommunalanställda och anställda inom affärsvärlden. Det bör för övrigt icke förbises, att i de fall, då traktamentsersättning utgår, är det som regel fråga om större arbetsgivare, som är vana att känna sitt ansvar både mot sina anställda och mot det allmänna. Det finns därför icke grundad anledning förutsätta, att genomfö-

rande av skattefrihet skulle leda till avsiktligt överförande av någon del av anställdas lön till skattefri ersättning. Ett dylikt manipulerande lär för övrigt vara förenat med straffansvar för såväl den anställda som arbetsgivaren.

Då motionärerna dristar sig att ånyo underställa riksdagens prövning frågan om beredande av skattefrihet för resekostnads- och traktamentsersättning, som utgår från annan arbetsgivare än staten, sker det i den övertygelsen, att deras uppfattning delas av åtskilliga tusen skattskyldiga inom vitt skilda verksamhetsområden. Ett bifall till motionen skulle därjämte utan tvivel innebära, att man tagit ett ytterligare steg på den väg till förenkling av deklara-tions- och taxeringsförfarandet, som måste betraktas som ett angeläget och allmänt önskemål.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte antaga följande förslag till ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), att 32 § 4 mom. utgår samt att 32 § 3 mom. och 33 § 1 mom. andra stycket ävensom anvisningarna till 32 § punkt 4 erhåller nedan angivna lydelse.

32 §.

1 mom. Till intäkt — — — annan fastighet.

2 mom. Har livränta — — — minst 87 år.

3 mom. Såsom intäkt upptages *icke* vad som anvisats till bestridande av särskilda, med vissa tjänster eller uppdrag förenade kostnader, såsom: ortstillägg — — — utgifter.
Förmånen av — — — gällande.

(Se vidare anvisningarna)

33 §.

1 mom. Från intäkt — — — såsom intäkt.

Avdrag får — — — redovisningsskyldig;

kostnad för resor i tjänsten, där ej särskild ersättning varit därför anvisad.

Kostnad för facklitteratur — — — fullgörande.

Har den — — — gäld avdragas.

Den, som — — — arvode utgått.

I andra fall — — — angives.

2 mom. Skattskyldig — — — av utgifterna.

Vad i första — — — av intäkterna.

(Se vidare anvisningarna)

Anvisningar

till 32 §.

1. Vissa befattningshavare — — — av tjänst.
2. Till skattepliktig — — — beloppet (se punkt 2 av anvisningarna till 33 §).
3. Såsom intäkt — — — därmed minskas.

4. I vissa statliga, kommunala eller enskilda tjänster utgår ersättning för vissa med tjänsten förenade kostnader, som av den skattskyldige måste bestridas. Hit är att hänföra bland annat resekostnads- och traktamentersättning. För det fall att ersättningen är avsedd att endast täcka därför avsedda utgifter, skall ersättningen icke upptagas som intäkt av tjänsten. Å andra sidan få de kostnader, som skola med ersättningen bestridas, ej avföras såsom utgift, även om ersättningen icke förslår till kostnadernas gäldande. Är ersättningen däremot endast avsedd att utgöra ett mindre bidrag till kostnadernas bestridande, skall ersättningen i sin helhet upptagas såsom intäkt, medan å andra sidan kostnaderna få avdragas såsom utgift, även i den mån de överskjuta ersättningen.

Därest ersättning, som åtnjutits i *kommunal* eller *enskild* tjänst, utgått efter en väsentligt förmånligare beräkning än som gäller för befattningshavare i statens tjänst, skall ersättningen upptagas såsom intäkt av tjänsten till den del den kan anses hava utgått efter förmånligare beräkning än för nämnda befattningshavare. Vad nu sagts skall dock icke gälla, därest den skattskyldige genom anteckningar eller på annat sätt kan göra sannolikt, att de kostnader, som med ersättningen skolat bestridas, uppgått till samma belopp som ersättningen.

Stockholm den 26 januari 1956

Carl Christenson
Malmö

Bengt Sjölin

Erik Strandh

Folke Nihlfors

Olaus Nyberg

John R. Anderson
i Sundsvall

John G. Löfroth

Manne Ståhl

Gustaf Kollberg

Eric Nelander

Sigfr. Nordkvist

Nils Nestrup

Gerda Höjer

N. Stenberg